



...

# שיעור בנושא: צילום רחוב

# שלומית אתגר



# מטרת השיעור

- השיעור יציג סקירה קצרה של התפתחות הצילום החברתי בהתמקדות על צילומי רחוב.
- השיעור יפגיש את התלמידים עם הצלמים הנרי קרטייה ברסון שנחשב לצלם הרחוב הראשון, ועם צלמי הרחוב הישראליים אלכס ליבק, פליקס לופה, ואלכס פרפורי.
- התלמידים יחקרו אודות הצלמים, ישוו את דרך עבודתם ובנוסף יצאו לצלם בסגנון, בהשראת אחד הצלמים אותו בחרו.

# צילום רחוב סקירה היסטורית קצרה

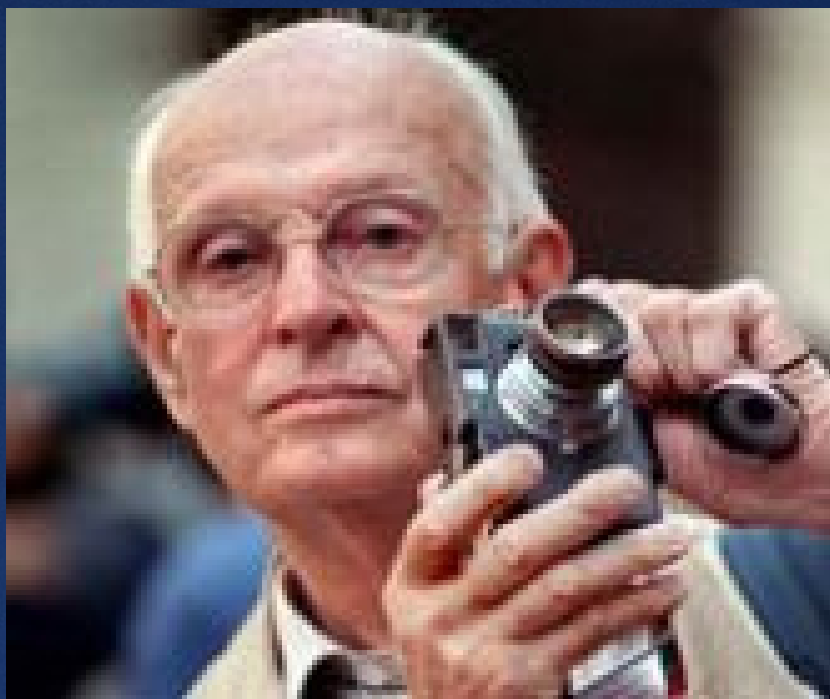
לקראת סוף המאה ה-19, בעקבות התפתחות הטכנולוגיות של עולם הצילום הצליחו המדענים והצלמים הראשונים לקצר משמעותית את זמן החשיפה הנדרש לצילום. במקביל הלכו המצלמות והפכו להיות יותר ניידות ופחות מסורבלות לשימוש. דבר זה הוביל ישירות ליציאתם של הצלמים מתוך הסטודיו הסגור אל המרחב הציבורי והפתוח. עולם חדש ניפתח לעוסקים במלאכה הצילום, לא רק צילום פורטרטים או טבע דומם בסטודיו אלא צילום המציאות שבחוץ. הצלמים החלו לעסוק בסביבה, בחברה, באנשים ובחיי היומיום.

זהו תחילתו של הצילום הדקומנטרי שיקבל בהמשך דרכו את השם פוטוג'ורנליזם והוא יתחיל להתפתח ולהתרחב למגוון נושאים מרתקים. עם הזמן מבינים הצלמים הדוקומנטרים את הכוח הטמון בצילום זה ואת האפשרות ליצור צילום משמעותי ביקורתי ולהביא לשינויי חברתי.

# צילום רחוב סקירה היסטורית קצרה

צילום רחוב הוא סוגת צילום שבה מצולמות סיטואציות אקראיות במקומות ציבוריים.

צילום הרחוב מציג לעיתים נקודת מבט אירונית של הסיטואציה, מציג אותה מנקודת מבט לא שגרתית או מוציא אותה מהקשר הרגיל. בצילומים אלה, בהם לצלם אין שליטה על המתרחש, ואף לא על התאורה במקום, יש חשיבות רבה לתזמון הרגע המכריע בו תצולם התמונה האופטימלית. אף שמעורבות הצלם בצילום הרחוב מינימלית, הרי שלנקודת מבטו יש חשיבות רבה.



# הנרי קרטייה ברסון.

הצלם שהשפיע יותר מכל על צילום הרחוב כפי שהוא מוכר לנו כיום הוא אנרי קרטייה ברסון. קרטייה ברסון, צלם צרפתי, החל לצלם בשנות ה-30 של המאה ה-20 והשתמש במצלמת לייקה. קרטייה ברסון התמקד לא ברחוב עצמו, אלא בפעולותיהם של האנשים החולפים בו ועוסקים בענייניהם. הוא הקפיד על קומפוזיציה המבוססת על צורות גאומטריות, ונחשב למי שביסס את עקרון הרגע המכריע. בספר צילומים שפרסם ב-1952 הגדיר את הצילום כ"הכרה במשך שבריר של שנייה, בעת ובעונה אחת - בחשיבותו של אירוע ובקיומו של ארגון צורני מדוקדק המפיח רוח חיים באירוע זה.

# הנרי קרטייה ברסון.

ברסון נחשב לאבי הצילום הפוטוג'ורנליסטי, סגנון צילומיו השפיע על צלמים רבים. בשנת 1932 רכש את מצלמת הלייקה והחל לצלם צילומי חטף ברחבי העולם.

בשנת 1947 הקים את סוכנות מגנום בה צילם ושימש כנשיא עד לשנת 1966. סוכנות שהוקמה כתגובה למלחמת העולם השנייה זו הייתה סוכנות הצילום העצמאית הראשונה והיא קיימת עד היום. ברסון יצר מספר סדרות בעלות מסר חברתי ממקומות שונים בעולם. המסר החברתי שעולה מצילומיו של ברסון הוא בעיקרו מסר אנטי מלחמתי. ברסון מצלם אנשים פשוטים, את חיי היומיום ודמויות שוליים. בדרך הצילום החברתי הבין לאומי של ברסון הוא יצר נורמה צילומית חדשה ונהלי עבודה התקפים עד היום.

# הנרי קרטייה ברסון.



בצילום רחוב נפוצים מספר אלמנטים ויזואליים, שנועדו ליצור אירוניה או לעורר עניין.

אחד המאפיינים הבולטים הוא ניגודיות בין אובייקטים שונים בתמונה. הניגודיות יכולה לבוא לידי ביטוי בצבעים מנוגדים זה לזה, בדמויות בעלות אופי שונה (צעיר וזקן, דתי וחילוני, אדם שמח ואדם עצוב, ועוד) או בצורות מנוגדות. מאפיין נוסף הוא חזרה על פעולות מסוימות או על צורות גאומטריות.

# הנרי קרטייה ברסון.



באחד מצילומיו המפורסמים של אנרי קרטייה ברסון, "מאחורי תחנת סן לזאר", מודגם היטב השימוש במאפיין זה:

תנועת רגליו של האדם הנראה בתמונה יוצרת צורת משולש, בדומה לגג תחנת הרכבת הנמצאת מאחוריו, ובמימי השלולית חישוקים עגולים, כצורת השעון שבתחנה. אלמנטים נוספים כוללים שימוש בסמלים, או ברמיזות שנועדו לגרום לצופה בתמונה להשלים בעצמו את הסיטואציה בעזרת הדמיון. גם השימוש בצילום שחור-לבן נפוץ בצילום רחוב.



# צילומים של הנרי קרטייה ברסון.



# צילום רחוב ישראלי



בהקדמה לספרו הארץ שלנו, המאגד צילומי רחוב של הצלם אלכס ליבק, כתב ליבק: "לא די במצלמה שתוצב בפינת רחוב ותצלם כל חמש שניות באקראי את מה שחולף על פניה. חייב לצאת משהו מתוך נשמתו של הצלם, מוחו, אישיותו, תמונת העולם הפרטית שלו. אין שני צלמים שיראו התרחשות אחת באותו אופן...".

# אלכס ליבק

אלכס ליבק הוא צלם ישראלי, נולד בתל אביב ב-1944. הוא מתעד את החברה הישראלית דרך צילום ישיר, שאינו מבוים.

משנות ה-80 ועד היום פירסם ליבק את תצלומיו במדורים קבועים בעיתונים "חדשות" ו"הארץ". בעיתון "הארץ" יש לו מדור שנקרא: "המאה ה-21" שם הוא מצלם את המציאות בארץ מנק' המבט שלו, הוא נחשב צלם פובליציסט (פובליציסט מביע את דעותיו האישיות על הנושא ולא מתיימר לסקר אותו מנקודת מבט ניטרלית).

ליבק זכה בפרסים רבים, ביניהם בשנת 2003 הוא זכה בפרס ישראל בצילום על יצירותיו ובשנת 2013 הוענק לליבק פרס מוזיאון ישראל על מפעל חייו.

# אלכס ליבק תמונות נבחרות



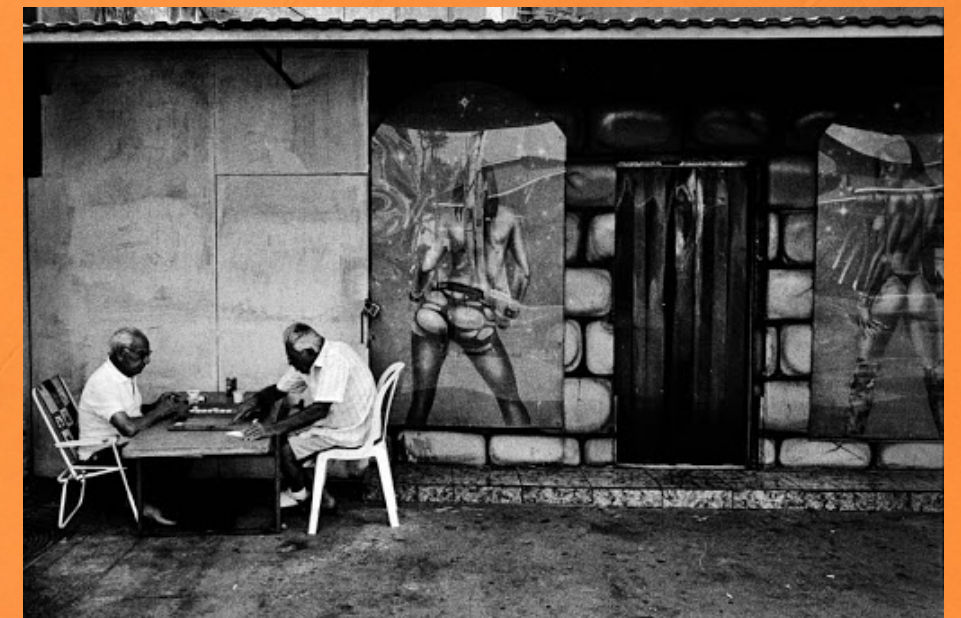
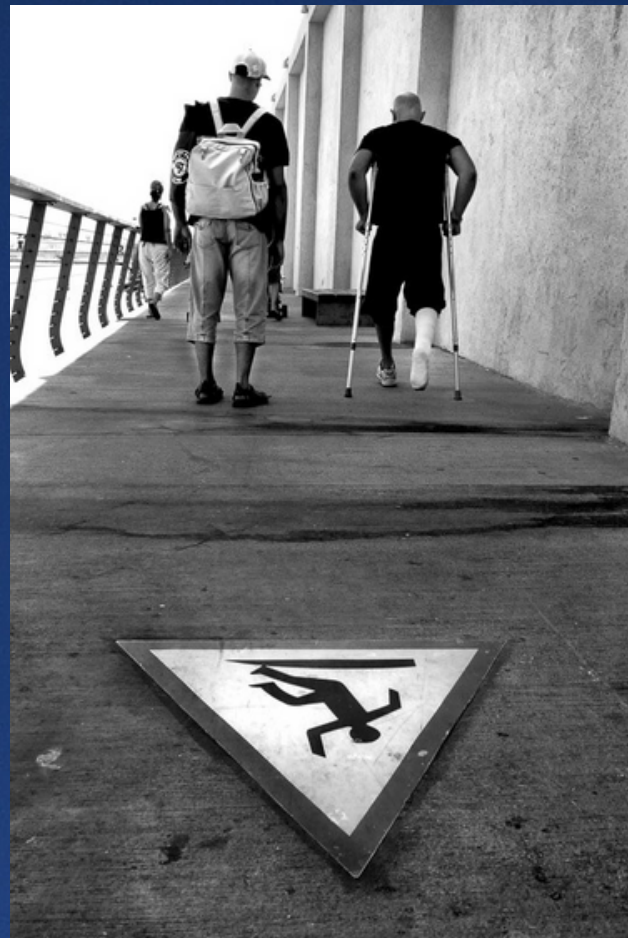


# פליקס לופה

יליד אוקראינה, 1972 עלה לארץ עם משפחתו בגיל 6 והתגורר כל ילדותו בעיר רחובות.

עובד ברחוב בשני מישורים, צילום רחוב קלאסי שבו אין לי שום התערבות או השפעה על המצולמים ובמישור השני הוא צילום דוקומנטרי שבו הוא בהחלט נוכח בתוך כל סיטואציה אבל לא נשאר אובייקטיבי, נהפוך הוא משתדל להיות קשור אישית, ורגשית לאנשים, "מתוך היחסים האינטימיים יוצאת אמת הרבה יותר עמוקה אם הייתי יותר מנותק ואובייקטיבי לנושא."

# פליקס לופה תמונות נבחרות





# אלכס פרפורי

אלכס פרפורי, אמנית, יוצרת בתל אביב. נחשבת לאחת מצלמות הרחוב הטובות והמבטיחות ביותר בישראל. צילומיה מעוררי מחשבה ומלאים בהומור, צילומים בעלי סגנון הייחודי לה, המאופיין בהתייחסות רגישה לקומפוזיציה ושימוש עשיר בצבע.

אלכס מצלמת צילומים שצולמו בחוץ, ברחובות ובחופי תל אביב. נשקפת בהם בבירור אהבה לעיר ולתושביה ואהבת האדם.

חלק מהתמונות מצולמות באנונימיות מרחוק, תוך דחיפות ללכוד את הרגע. בעוד בצילומים אחרים, פונה הצלמת ישירות אל האובייקט עם "שלום...".

מטרתה העיקרית של פרפורי, היא לבטא את היופי והאנושיות של האובייקטים המצולמים, הנושא; פרפורי יוצרת קשר עמם, קשר המהווה חיבור מתמשך בין הנושא, עצמה והצופה.

# אלכס פרפורי צילומים נבחרים





# משימת חקר לתלמידים

- עליכם לקרוא ולחקור על שלושת הצלמים אותם הכרנו השיעור. יש להיכנס לאתר של כל צלם וצלמת, לעמוד על המאפיינים הצילומיים ודרך עבודתם הייחודית.
- יש לבחור שלושה צילומים מכל צלם ממאגר הצילומים שלהם, תצלומים אותם אהבתם ואליהם התחברתם. כתבו ליד כל תצלום מה אהבתם בו.
- להעלות את התצלומים הנבחרים למצגת שיתופית בתיקייה הכיתתית
- יש לרשום במצגת תשובות לשאלות הבאות:
- מה מאפיין כל צלם?
- מה השוני ביניהם?
- איזו השראה צילומית אני מאמץ מכל אחד מהם?

# משימה מעשית לתלמידים

- לאחר שהכרתם את שלושת צלמי הרחוב הישראליים בחרו צלם/ת אחד שדרך עבודתו עינינה אתכם.
- נסו ליצור סידרה בת שלושה צילומים בהשראתו של הצלם/ת.
- חשבו על המאפיינים, התכנים העולים מהתמונות ומהנושאים אותם תבחרו לצלם.
- את העבודות העלו לתיקייה המשתופת תחת הכותרת "בעיקבות צלם רחוב" תוך ציון שם הצלם אותו בחרתם.
- ציינו היכן מתבטא בצילום המאפיינים או המוטיבים הדומים אליהם התיחסתם בצילום.